

היום נלמד בעזרת ה':

יבמות דף ז

(המשך מדף קודם)

אמר רב שימי... **האי תנא**: הסיבה שתנא דבי ישמעאל הוצרך ללמוד שמיתת בית דין לא תדחה שבת - אינה משום שעשה דוחה לא תעשה אפילו שיש בו כרת, אלא משום שהיה מקום ללמוד מקל וחומר שמיתת בית דין תדחה שבת.

אם עבודת בית המקדש החמורה שדוחה שבת (בקרבנות ציבור קבועים), בכל אופן מיתת בית דין (על הרציחה) דוחה אותה – כשהיה כהן רוצח רוצה לעבוד במקדש לוקחים אותו מבית המקדש למות. אם כן שבת שכאמור קלה מעבודה ודאי שמיתת בית דין תדחה אותה. ועל זה אנו לומדים מ'**בְּכַל מְשֻׁבְּתֵיכֶם**' ששבת דוחה מיתת בית דין.

ומאי או אינו דקאמר: מה הצד השני שאמר התנא דבי רבי ישמעאל ('או אינו וכו') לדחות את הקל וחומר הנ"ל?

קבורת מת מצוה תוכיח: שהרי קבורת מת מצוה דוחה עבודה – שההולך להקריב קרבן פסח צריך להיטמא ולקבור אותו, אבל קבורת מת מצוה אינה דוחה שבת. ואם כן גם מיתת בית דין תדחה רק עבודה ולא שבת.

הדר אמר: לאחר מכן אמר התנא שוב 'או אינו' לדחות זאת: אדרבא קוברת מת מצוה תדחה שבת מק"ו. אם קבורת מצוה דוחה עבודה שדוחה שבת, ודאי שקבורת מת מצוה תדחה שבת.

ואם כן נדחה הצד השני הפורך את הקל וחומר הנ"ל, ולפי זה היתה מיתת בית דין אמורה לדחות שבת – ועל זה בא הלימוד 'בכל מושבותיכם' שלא תדחה. כנ"ל.

ולמאי דסליק: הגמרא חוזרת להבנה הראשונה שלה בתנא דבי ישמעאל, שהוא אמינא שמיתת בית דין תדחה שבת משום שעשה דוחה לא תעשה שיש בו כרת, ומבארת לפי זה את ה'או אינו', ושוב את ה'או אינו'.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור
052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

הדר אמר: כל מה שעשה דוחה לא תעשה זה בלאו בלבד, אבל בלאו שיש בו כרת מניין שידחה?

הדר אמר: הרי העשה דוחה את הלאו שהוא חמור ממנו, שהרי על לאו לוקין ולא על עשה. ואם כן מה ההבדל בין חומרא קטנה לחומרא גדולה יותר - כלומר אין משמעות לכרת שבלאו. ואם כן חוזרת ההו"א שעשה דוחה לא תעשה שיש בו כרת, ולכן צריך את הלימוד 'בכל מושבותיכם' כנ"ל.

אלא איצטריך: הגמרא לא הצליחה למצוא מקור שעשה דוחה לא תעשה שיש בו כרת (שאז היה נצרך הלימוד של 'עליה' לאסור מצות עשה של יבום בלאו של אשת אח שיש בו כרת). ולכן מתרצת באופן אחר מדוע צריך את ה'עליה'.

סד"א תהוי האי אשת אח: הינו חושבים שתהיה אשת אח 'דבר שהיה בכלל' איסור כל העריות 'ויצא מן הכלל' שמותר ליבם אותה 'ללמד על הכלל כולו' שמותר ל'יבם' גם שאר עריות שמתו בעליהן בלא בנים. ועל כך נצרך הלימוד של 'עליה' שרק אשת אח מותר ליבם.

והנפש אשר תאכל בשר: נאמר בכל הקודשים איסור כרת באכילתם בטומאה 'כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִקְרַב מִכָּל זֶרְעֵכֶם אֶל הַקֹּדְשִׁים אֲשֶׁר יִקְדִּישׁוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַיהוָה וְטִמְאַתּוּ עָלָיו וּנְכַרְתָּה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא'. אמנם קרבן שלמים יצא מן הכלל שגם בו כתוב 'וְהִנֵּפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל בְּשֶׁר מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לַיהוָה וְטִמְאַתּוּ עָלָיו וּנְכַרְתָּה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מֵעַמִּיהָ' ללמד שדוקא בקדשי מזבח (קרבנות) יש איסור כרת על אכילתם בטומאה, ולא על קדשי בדק הבית – כגון שהקדיש מאכל לצורך בדק הבית ואכלו בטומאה.

מי דמי: הגמרא דוחה. בקדשים - גם הפרט (שלמים) כמו הכלל (כלל הקדשים) נאמר בו איסור כרת בטומאה, ולכן אנו אומרים שהוא מלמד על הכלל. אבל באשת אח – הפרט (אשת אח) נאמר בו היתר שלא כמו הכלל (כלל העריות) שנאמר בהן איסור. ואם כן אין שייך לכלל של 'כל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל וכו'', אלא לכלל של 'כל דבר שהיה בכלל ויצא לידון בדבר החדש'.

כיצד, ושחט את הכבש וכו': נאמר לגבי אשם מצורע "וְשָׁחַט אֶת הַכֶּבֶשׂ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט אֶת הַחֲטָאת וְאֶת הָעֹלָה בַּמָּקוֹם הַקֹּדֶשׁ, כִּי בַחֲטָאת הָאֲשָׁם הוּא (= דין האשם הזה כדין החטאת) לַכֹּהֵן", ולכאורה "בַּחֲטָאת הָאֲשָׁם" מיותר, שהרי אי אפשר לומר שמילים אלו באות ללמד אותנו שישחטו את האשם הזה בצד צפון כמו חטאת

ששחיטתה בצפון, משום שזה כבר נאמר בתחילת הפסוק - "יִשְׁחַט אֶת הַכֶּבֶשׂ בְּמִקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט אֶת הַחֶטְאֹת", וכן אי אפשר לומר שמילים אלו באות ללמד אותנו את דין נתינת הדם על המזבח ואת דין אכילתו של האשם, שהרי דינו כמו כל אשם.

ומה ת"ל "כִּחְטָאת הָאֲשָׁם"? וא"כ מדוע זה נאמר? אלא בגלל שיצא אשם מצורע מכלל שאר האשמות שצריך לתת מדמו על בוהן ידו ובוהן רגלו של המצורע (= כלומר שרק באשם מצורע צריך לתת מדמו על בהונות המצורע לעומת שאר האשמות שאין דין זה נוהג בהם), א"כ אולי לא צריך לתת את דמו ואימוריו (= חלקי הקרבן המוקטרים) על המזבח כשאר האשמות, לכך נאמר "כִּחְטָאת הָאֲשָׁם" ללמדנו שצריך לתת את דמו ואימוריו על המזבח כמו חטאת.

ע"כ הברייתא המבארת את הכלל של 'דבר שהיה בכלל ויצא לידון בדבר החדש...' וכו'.

ואי לא אהדריה קרא: מהברייתא הנ"ל מוכח שאם התורה לא הייתה מחזירה את דין אשם מצורע לדין שאר האשמות היינו אומרים שלדבר שהוא יצא הוא יצא, דהיינו שיש בו רק את מה שנכתב במפורש שזהו הדין של מתן בהונות, ולדבר שהוא לא יצא הוא לא יצא, דהיינו שלא נוהגים בו שאר הדינים של כל האשמות (= מתן דמים ואימורים על המזבח), וא"כ אף כאן בענין ייבום הייתי אומר שדווקא אשת אח שהותרה לו במפורש לייבום הרי היא הותרה אבל שאר העריות שלא הותרו במפורש הרי שהם לא הותרו, וא"כ חזרה הקושיא מדוע צריך את "עליה" ללמדנו שאחות אשה אסורה לייבום.

אלא סד"א: הגמ' מתרצת שאם לא היה כתוב "עליה" היינו חושבים שמותר ליבם את אחות אשתו כשם שמותר ליבם את אשת אחיו, שכשם שאשת אחיו שאסורה עליו שלא במקום ייבום והוא חייב עליה כרת בכל אופן מותרת בייבום, כך אחות אשתו שאסורה עליו שלא במקום ייבום והוא חייב עליה כרת מותרת בייבום, וכשם שאחות אשתו מותרת בייבום כך שאר העריות מותרות בייבום.

דחייב: אין דמיון בין שאר העריות הנופלות לפניו ליבום לאשת אחיו, לפי שאשת אחיו אסורה עליו רק באיסור אחד, אבל שאר העריות הנופלות לפניו ליבום אסורות עליו בשני איסורים - 1. ערוה, 2. אשת אחיו.

מה דתימא הואיל ואישתרי, אישתרי: אלא היינו חושבים להתיר את שאר העריות בייבום שהואיל והותר איסור אשת אח בייבום הרי שהותר גם איסור אחות אשה ואיסור שאר העריות שמצטרף אל איסור אשת אח, ולכן כתבה התורה "עליה" ללמדנו ששאר העריות אסורות בייבום.

מצורע שחל שמיני שלו בערב הפסח וכו': אסור למצורעים להיכנס לעזרה (= מחנה שכינה), אבל כיון שצריכים שיזו על בהונות ידם ורגלם הימנית ביום השמיני לטהרתם, לכן הם עומדים בשער ניקנור (= מחנה לוי) ומכניסים את בהונותיהם לתוך העזרה. 'טבול יום' כגון אדם שראה קרי וטבל, אסור לו להיכנס גם למחנה לוי עד שיעריב שמשו.

מצורע שחל היום השמיני לטהרתו בערב פסח, וראה קרי וטבל, אמרו חכמים שלמרות שהוא 'טבול יום' עליו להיכנס למחנה לוי ומשם ישיט את בהונותיו לתוך העזרה, לפי שאם לא יזו על בהונותיו לא יוכל לאכול קרבן פסח בערב, ועדיף שיבוא 'עשה' של קרבן פסח שיש בו כרת (= אם לא יאכל) וידחה את ה'עשה' של חובת שילוח טבול יום מן המחנה שאין בו כרת.

ואמר ר' יוחנן (= על דברי הברייתא שאמרה שיש 'עשה' על שילוח טבול יום ממחנה לוי), שבאמת אין איסור 'עשה' בכניסת טבול יום למחנה לוי, שנאמר "וַיַּעֲמֵד יְהוֹשֻׁפֶט בְּקֶהֱלִי הַהוֹדָה וַיְרַחֵם יְהוָה לַפָּנִי הַחֹצֵר הַחֲדָשָׁה", ופסוק זה נאמר ביום שבו נטהרו ישראל מהטומאה שבידיהם, וכונת הפסוק שבאותו יום חידשו הלכה ואמרו שאסור לטבול יום להיכנס למחנה לוי (= הר הבית). הרי שהאיסור הוא רק מדברי חכמים, ולכן הם לא העמידו את דבריהם במקום שיש כרת (= ולכן מותר למצורע שראה קרי להיכנס למחנה לוי לצורך הזאת בהונותיו כדי שיוכל לאכול קרבן פסח בערב, שאם לא יאכל יתחייב כרת).

ואמר עולא: במס' זבחים אמר עולא ש'ביאה במקצת שמה ביאה', כלומר שהכנסת הבהונות למחנה שכינה נחשבת כאילו כולו נכנס לשם. והגמרא שם הקשתה עליו שאמנם התרנו למצורע טבול יום להיכנס למחנה לוי שהאיסור הוא רק מדרבנן, אבל איך אנו מתירים לו להכניס את בהונותיו למחנה שכינה שהאיסור הוא מן התורה ויש בזה כרת? ותירץ עולא ששונה הדין במצורע - שהואיל והתורה התירה לו להכניס את בהונותיו כדי לטהר אותו מצרעתו לכן הותר לו גם האיסור של קרי. ביאור: מצורע ביום השמיני שלו הוא 'מחוסר כיפורים', כלומר אם הוא נכנס למחנה שכינה הוא חייב כרת

משום שעדיין לא השלים את הבאת קרבנותיו, ובכל זאת התורה התירה לו להכניס את בהונותיו למחנה שכינה, וכיון שהותר לו איסור הכניסה כדי לטהר אותו מצרעתו לכן הותר לו גם איסור הכניסה שיש עליו משום הקרי שראה.

מכל הנ"ל מוכח שהואיל והותר איסור אחד הרי שהותר גם האיסור השני שהיה עמו, וא"כ אף לגבי יבום אנו אומרים שהואיל והותר איסור אשת אח בייבום הרי שהותר גם איסור אחות אשה ואיסור שאר העריות שמצטרף אל איסור אשת אח, ולכן כתבה התורה "עליה" ללמדנו ששאר העריות אסורות בייבום.